

សិទ្ធិមានបញ្ជាក់បាយ និងពេលវេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការការពារក្តី និង សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
Cambodian Center for Human Rights

Sweden
Sverige

People
Change
the World

Diakonia

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (“ម.ស.ម.ក”) គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្ស សម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិវិធីនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្សមូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិវិធីគ្មាននិរន្តរភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។

ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទ សិទ្ធិនិងសេរីភាព និងទទួលបានពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនងនិងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិមានមធ្យោបាយ និងពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពារក្តី និងសិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក (“គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌”)។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួមទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ចៀបបន្ថែមគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជនតាមរយៈលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការសង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

មក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ.ម.ស.អង្គការដាយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ មក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់.ម.ស.អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្លង និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ មក តាមរយៈអាស.ម.ស.យដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០១ (០)

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org ។

មាតិកា

១. និយមន័យ	1
១.១ សិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី	1
១.២ សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី	2
២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	1
២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ	1
២.២ ច្បាប់ជាតិ	1
៣. សារសំខាន់	1
៤. ផែនការណ៍	1

សិទ្ធិមាណបញ្ចេញបាយ និងពេល
វេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពារក្តី
និងសិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី

១. និយមន័យ

១.១ សិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី

សិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តីមានចែងអំពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវការ ដើម្បីធានាថាជនជាប់ចោទមានមធ្យោបាយអាចរៀបចំការពារក្តីបានត្រឹមត្រូវ។ សិទ្ធិនេះអនុវត្តនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ទាំងអស់ និងចំពោះការចោទប្រកាន់រឿងព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់ដោយមិនគិតពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនោះទេ។¹

- ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់៖ រយៈពេលដែល “គ្រប់គ្រាន់” អាស្រ័យទៅលើកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ។² កត្តាដែលពាក់ព័ន្ធរួមមាន ភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿង ការទទួលបានព័ត៌មាន របស់ជនជាប់ចោទនូវភស្តុតាង និងពេលវេលាកំណត់ ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ជាតិ ទោះបីជាកត្តាទាំងនេះតែមួយគត់មិនមែនជាសេចក្តីម្រេចក៏ដោយ។ គោលការណ៍ណែនាំនៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃ “ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់” គឺដើម្បីធានាថាជនជាប់ចោទអាចរៀបចំបានត្រឹមត្រូវក្នុងការពារក្តីទល់នឹងភស្តុតាងរបស់អយ្យការ ការស៊ើបអង្កេត និងការបង្ហាញសាក្សីការពារក្តី។³ ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តីយល់ថាពួកគេពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបចំការពារក្តីឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទេនោះ ពួកគេអាចស្នើសុំការពន្យារពេលសវនាការ នេះគឺជាកត្តាទីបីរបស់ពួកគេក្នុងការស្នើសុំការពន្យារពេលនេះ។⁴

តុល្យភាពត្រូវតែមានរវាងសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ នៅក្នុងរយៈពេលមួយដែលសមហេតុផល និងសិទ្ធិមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី។⁵

¹ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌” ច្បាប់បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៤ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>.

² គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២--មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌, (CPR/C/GC/32 ខែសីហា ២៣, ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌ ៣២ និងទី៤៩, <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html> (គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២)។

³ ម.ស.ម.ក “ការឃ្លាំមើលសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅប្រទេសកម្ពុជានៅ សាលាឧទ្ធរណ៍៖ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៩ – ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០” (ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២១) ទំព័រ ២៣

<https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.cchrcambodia.org/admin/media/report/report/english/FT R-Annual-Report-English-2019-2020.pdf>

⁴ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣២

⁵ ម.ស.ម.ក “សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការឃ្លាំមើលការជំនុំជម្រះ” (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ១៦

https://cchrcambodia.org/admin/media/report/report/english/CCHR_FTR_and_Trial_Monitoring_Handbook_Feb%202012_ENG.pdf

• **មធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់៖** មធ្យោបាយចាំបាច់ដែលមេធាវីការពារក្តីត្រូវការរួមមាន៖^៦

- ការទទួលបានឯកសារសំណុំរឿង និងភស្តុតាងដើម្បីឱ្យជនជាប់ចោទអាចដឹងច្បាស់អំពីការចោទប្រកាន់មកលើពួកគេ និងអាចផ្តល់ការណែនាំពេញលេញដល់មេធាវីរបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះសិទ្ធិនេះមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងសិទ្ធិយល់ដឹងអំពីប្រភេទ និងមូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់ភ្លាមៗ។ (សូមមើលមេរៀនអំពីសិទ្ធិយល់ដឹងឱ្យកាន់តែច្បាស់អំពីប្រភេទ និង មូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់)។
- ការទទួលបានឯកសារទាំងអស់ដែលតំណាងអយ្យការគ្រោងនឹងបង្ហាញនៅក្នុងតុលាការ ឬ ដែលមានលក្ខណៈដោះបន្ទុក ដែលមានន័យថាជាឯកសារដែលបង្ហាញពីភាពគ្មានទោស និងភស្តុតាង ដែលអាចជួយដល់ការការពារក្តី។
- នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ការទទួលបានសាលក្រមដោយមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងដែលការពណ៌នាអំពីការជំនុំជម្រះរបស់ពួកគេ។ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុ គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធ្វើឱ្យជនជាប់ចោទអាចរៀបចំការការពារក្តីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព (សូមមើលមេរៀនអំពីសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដែលមាន សំអាងហេតុសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)។

១.២ សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី

ដើម្បីរៀបចំការការពារក្តី ជនជាប់ចោទត្រូវមានពេលវេលាក្នុងការទំនាក់ទំនងជាមួយមេធាវីដែលខ្លួនបានជ្រើសរើស ដូច្នេះ ពួកគេត្រូវទទួលបានការអនុញ្ញាតឱ្យមានមេធាវីការពារក្តីភ្លាមៗ។ សិទ្ធិនេះផ្តល់ជូនចំពោះជនជាប់ចោទទាំងអស់ ប៉ុន្តែគឺកាន់តែមានសារៈសំខាន់នៅពេលដែលជនជាប់ចោទស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន ឬ ជាប់ពន្ធនាគារ។^៧

មធ្យោបាយអាចឱ្យការប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយសម្ងាត់រវាងជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ពួកគេត្រូវតែមាន^៨ ជាពិសេស នៅពេលដែលជនជាប់ចោទកំពុងស្ថិតក្រោមការឃុំខ្លួន។

⁶ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣២ និង ៣៣ <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html>

⁷ OSCE “អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌” (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ១២០ <https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations>។

⁸ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣៤ <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html>។

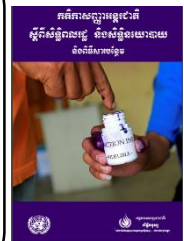
ដើម្បីឱ្យសិទ្ធិនេះអាចអនុវត្តដោយ ប្រសិទ្ធភាព ជនជាប់ចោទត្រូវតែអាចធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមេធាវី របស់ពួកគេដោយសម្ងាត់ និង គ្មានការរឹតត្បិត អំណាច ឬការជ្រៀតជ្រែកហួសហេតុ។^៩

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

សិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និង សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី ត្រូវបានការពារយ៉ាងច្បាស់ដោយកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”) ដែលអាចអនុវត្តដោយផ្ទាល់នៅក្នុងច្បាប់ជាតិកម្ពុជាតាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ

- មាត្រា ១៤(៣)(ខ) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖
“ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមេធាវីដែលខ្លួនបានជ្រើសរើស”។

^៩ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌” ច្បាប់បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៥ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>

២.២ ច្បាប់ជាតិ

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ”) និងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ក៏ជាធានាសុវត្ថិភាពទាំងនេះចំពោះជនជាប់ចោទពេញវ័យ។

- មាត្រា ៤៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ៖ “[...] ប្រសិនបើជនជាប់ចោទសុំរយៈពេល ឬប្រសិនបើតុលាការយល់ឃើញថា រឿងក្តីនោះមិនទាន់អាចជំនុំជម្រះភ្លាមៗបានទេនោះ សំណុំរឿងត្រូវលើកទៅសវនាការក្រោយ [...]”
- មាត្រា ១៤៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “កាលណាជនជាប់ចោទមានមេធាវីអម ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវកោះហៅមេធាវីយ៉ាងតិចបំផុត ៥ (ប្រាំ) ថ្ងៃមុនការសាកសួរចម្លើយ។ ក្នុងចំណោមនេះ មេធាវីអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងនៃនីតិវិធី [...]”
- មាត្រា ២៥៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ និងមេធាវី អាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងរហូតដល់ពេលបើកសវនាការ។ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលា ឧទ្ធរណ៍ត្រូវប្រគល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដល់ក្រឡាបញ្ជីយូរបំផុត ១ (មួយ) ថ្ងៃមុនពេលសវនាការ។
- មាត្រា ៣១៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ មុនពេលសវនាការ មេធាវីអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿង នៅកាលវិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជី។
- មាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖ “ក្នុងករណីណាក៏ដោយ ការសម្រេចចោទប្រកាន់ របស់ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវឱ្យដំណឹងភ្លាមៗដោយផ្ទាល់ និងដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅកាន់ អនីតិជន ហើយប្រសិនបើសមស្រប ត្រូវឱ្យដំណឹងតាមរយៈអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុង និងមេធាវីរបស់អនីតិជនដើម្បីរៀបចំមធ្យោបាយការពារអនីតិជន។

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និងសិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី គឺ ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធានានូវការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការអនុវត្តគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃសមភាពមធ្យោបាយ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យទាំងតំណាងអយ្យការ និងមេធាវីការពារក្តីមានឱកាសស្នើក្នុងការរៀបចំ និងបង្ហាញការពារសំណុំរឿងរបស់ពួកគេ។¹⁰

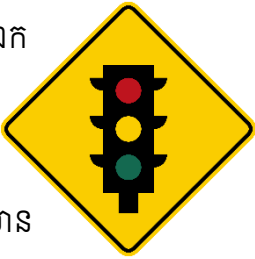
¹⁰ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣២, អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ច្បាប់បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៥

ការធានាឱ្យមានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌មានវិសាលភាពហួសពីនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ ហើយបើមិនអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី អាចមានហានិភ័យនាំឱ្យមានការផ្ដន្ទាទោសខុស និងការមិនបានផ្តល់យុត្តិធម៌។

៤. ផែនការណ៍

សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការមានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបចំការពារក្តី ដែលផ្តល់សិទ្ធិឱ្យពួកគេទទួលបានឯកសារភស្តុតាងទាំងអស់ដែលតំណាងអយ្យការគ្រោងនឹងបង្ហាញនៅក្នុងតុលាការ ឬ ដែលជាការដោះបន្ទុក គឺមិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាត ហើយដូច្នេះអាចរឹតត្បិតនៅក្នុងករណីពិសេស។

ក្នុងករណីខ្លះ តុលាការអាចអនុញ្ញាតឱ្យតំណាងអយ្យការដកយកនូវការបង្ហាញឯកសារមួយចំនួនពីមេធាវីការពារក្តី។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រការនេះអនុវត្តតែនៅក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែងប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវមានគោលបំណងស្របច្បាប់ ដូចជាដើម្បីការពារសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់បុគ្គលផ្សេងទៀត (ឧ. ដើម្បីការពារសាក្សី មិនឱ្យមានហានិភ័យពីការសងសឹក) ដើម្បីការពារសន្តិសុខជាតិ ឬការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈសំខាន់ៗ (ឧ. ដើម្បីរក្សាការសម្ងាត់នៃការស៊ើបអង្កេតដើម្បីធានានូវប្រសិទ្ធភាព)។ ការរឹតត្បិតដែលអនុវត្ត ត្រូវមានភាពចាំបំផុត និងសមាមាត្រស្របតាមគោលបំណងស្របច្បាប់ ។¹¹

លើសពីនេះ ការរឹតត្បិតលើសិទ្ធិការពារក្តីក្នុងការទទួលបានឯកសារភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ មិនត្រូវធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពយុត្តិធម៌នៃសវនាការនោះទេ។ ការរឹតត្បិតត្រូវមានការសម្រេចដោយតុលាការ ពោលគឺមិនមែនដោយតំណាងអយ្យការនោះទេ។ ដើម្បីធ្វើដូច្នេះបាន តុលាការត្រូវតែធានាថាគោលការណ៍សមភាពមធ្យោបាយត្រូវបានការពារ ហើយថាភាពយុត្តិធម៌នៃការជំនុំជម្រះត្រូវបានការពារ។¹²

¹¹ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំស្តីពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៨-៨៩ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/> OSCE “អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ” (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ១២៣-១២៤ <https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=Date&text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations>។

¹² អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំស្តីពីការជំនុំជម្រះដោយ, ទំព័រ ៧៨-៧៩។

សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវីរបស់ជនស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារអាចរឹតត្បិត ឬ ព្យួរនៅក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែង។ កាលៈទេសៈទាំងនេះត្រូវតែមានបញ្ជាក់ដោយច្បាប់ ឬ បទបញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយតុលាការ ឬអាជ្ញាធរផ្សេងទៀតត្រូវចាត់ទុកថាមិនអាចខ្វះបានដើម្បីរក្សាសន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ។¹³ មិនថានៅក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមេធាវីរបស់ជនស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារមិន អាចបដិសេធឱ្យលើសពីពីរបីថ្ងៃបានឡើយ។¹⁴

¹³ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ “ អង្គការទទួលបន្ទុកគោលការណ៍សម្រាប់ការការពារជនគ្រប់រូបដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការ ឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារ” សេចក្តីសម្រេចលេខ ៤៣/១៧៣ (ថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៨) គោលការណ៍ ១៨ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/bodyprinciples.pdf>។

¹⁴ ដដែល គោលការណ៍១៥។